

การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

QUALITY OF LIFE OF THE PEOPLE : A CASE STUDY IN LAOKHWAN DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

ศุภพัฒน์ ทศรัฐ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

SUPAPAT TOSSAROT

LAOKHWAN DISTRICT PUBLIC HEALTH OFFICE, KANCHANABURI PROVINCE

บทคัดย่อ

การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตอำเภอ เลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่ ค่าสถิติเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.70 มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 25.40 อยู่ในสถานภาพสมรส ร้อยละ 66 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.80 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 44.10 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 47.10 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 3 - 4 คน ร้อยละ 57.90 คุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.46, SD. = 0.48$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.56, SD. = 0.66$) รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.50, SD. = 0.50$) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.43, SD. = 0.69$) และคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.35, SD. = 0.49$) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ประชาชนที่มี สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย ภาครัฐควรให้ความสำคัญในส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, การเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิต, กรณีศึกษา

Abstract

A study “Quality of Life of the People in Laokhwan district, Kanchanaburi Province.” The purposes of this research were to explore the level of quality of life of the people in Laokhwan district, Kanchanaburi Province and to compare quality of life of the people classified according to personal factors consisting of gender, age, marital status, level of education, occupation, monthly income and number of family members. Data were collected from 379 subjects. The instrument for data collection was questionnaire. The statistics applied in the process were percentage arithmetic mean and standard deviation, t-test (Independent), F-test (One Way ANOVA), and content analysis.

The study found that most of the subjects were females, 36 - 45 years old, married (living together), with primary school education, Had a career in agriculture, 3 - 4 family members, and a monthly income between 5,001 - 15,000 Baht. Overall, the quality of life of people in Laokhwan district, Kanchanaburi Province was at a good level. ($\bar{X} = 3.46$, $SD. = 0.48$) When considered each factor, it was found that the quality of life in terms of the mental health was with the highest mean ($\bar{X} = 3.56$, $SD. = 0.66$) followed by environment ($\bar{X} = 3.43$, $SD. = 0.69$), social relationship ($\bar{X} = 3.43$, $SD. = 0.69$), and physical health ($\bar{X} = 3.35$, $SD. = 0.49$), respectively. For comparison of quality of life of people in Laokhwan district, Kanchanaburi Province according to their personal factors, it was found that people who were different in gender, age, level of education, occupation and monthly income had different quality of life at a significance level of .05 while people who were different in marital status and number of family members were not different in their quality of life.

Suggestions for study, the government should focus on physical development, psychological, social relationship and environment. It will be beneficial for people in the community to have a good quality of life. They can live happily.

Keywords : Quality of Life, comparison level of quality, Case Study

บทนำ

ประเทศไทยได้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 1 (2504-2509) ในช่วงระยะที่ผ่านมาแม้จะได้ผลทางด้านพัฒนาเศรษฐกิจ แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมตามมา การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรที่มุ่งเข้าสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่อื่นๆ เพื่อแสวงโอกาสในการประกอบอาชีพ

แม้ความยากจนลดลงแต่เศรษฐกิจฐานรากยังอ่อนแอ และมีความเหลื่อมล้ำคนไทยต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหาสุขภาพที่เพิ่มขึ้น สัมพันธภาพในครอบครัวบางส่วนคุณภาพการศึกษามีปัญหาไม่สามารถปลูกฝังการคิดเป็น ทำเป็นทำให้คุณภาพของคนในการพัฒนาประเทศมีสภาพถดถอยลงคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมเริ่มมีปัญหามากขึ้น จากผลของการพัฒนาประเทศเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) สรุปออกมาว่า เศรษฐกิจดี สังคม มีปัญหาพัฒนาไม่ยั่งยืน ทำให้ต้องมาคิดเรื่องการวางแผนและการพัฒนาประเทศกันใหม่ว่าจะปรับเปลี่ยนวิธีการกันอย่างไร จึงนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายของประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ ดังจะเห็นได้จากตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) เน้น “คนเป็นศูนย์กลาง” หรือ “จุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา” การพัฒนาเศรษฐกิจควรเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคน และคุณภาพชีวิต และปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “อยู่รอด” “ยั่งยืน” และ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจการมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตน ในการ

สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง, 2565, ประกาศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570)

นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 2550) ก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาทิเช่น ในมาตรา 80 ได้มีการกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ด้วยการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ หรือในมาตรา 85 (5) ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นภาระกิจหนึ่งที่มีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันรัฐบาลได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561 2550 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ พิเศษ 54 ง, 2561) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นไปในทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าหมายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เสริมสร้างความเป็นผู้นำและเจ้าของร่วมกัน ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตลอดจนสร้างเสริมให้บุคคล ครอบครัว และชุมชน

มีสุขภาพทางกาย จิต และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และเกิดความยั่งยืน (คู่มือการบริหารจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.), 2565)

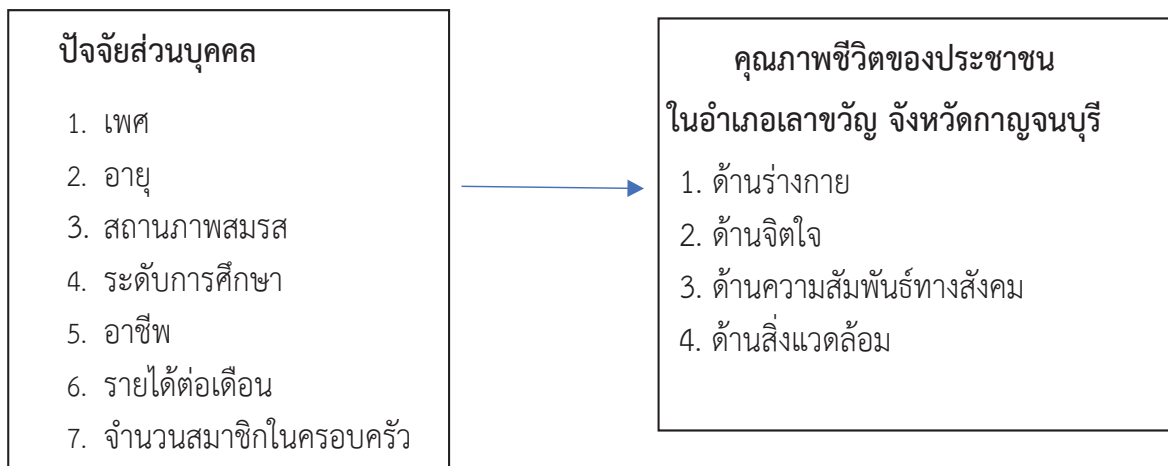
ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอเลขาขวัญจังหวัดกาญจนบุรี จึงมีความสนใจ กรณีศึกษา : การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเลขาขวัญจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน และการกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริง

ให้กับประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของหน่วยงานต่อไป เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญของการทำวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเลขาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเลขาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Descriptive Research) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลขาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยทำการศึกษาลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และระดับคุณภาพชีวิตทั่วไป โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) 26 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสัมพันธ์ทางสังคม และ

ด้านสิ่งแวดล้อม (กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต, 2545, เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย 26 ตัวชี้วัด) มีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เกณฑ์การคัดเลือกเข้าเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเลขาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้จากการสำรวจจากทะเบียนราษฎร จำนวน 45,372 คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการ

เก็บข้อมูลเกณฑ์การคัดออกไม่เป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือบุคคลที่มีความบกพร่องด้านการรับรู้ และการสื่อสารได้แก่ ผู้พิการทางการเห็น ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ผู้พิการจิตใจหรือพฤติกรรม ผู้พิการทางสติปัญญา หรือ ผู้พิการทางการออกเสียง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้ขนาดตัวอย่าง 397 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งตามสัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ใน 7 ตำบล อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสอบถามเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว รวม 7 ข้อ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตทั่วไปของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) 26 ตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อคุณภาพชีวิตมีลักษณะคำถามปลายเปิดโดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 30 คนโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 คำถามแต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนนด้านบวก		คะแนนด้านลบ	
มากที่สุด	5 คะแนน	ไม่เลย	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน	เล็กน้อย	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	ปานกลาง	3 คะแนน
เล็กน้อย	2 คะแนน	มาก	2 คะแนน
ไม่เลย	1 คะแนน	มากที่สุด	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

คะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมมีคะแนนตั้งแต่ 28 - 130 คะแนน โดยรวมคะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไรนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

คะแนน 26 - 60 คะแนน หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี

คะแนน 61 - 95 คะแนน หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตปานกลาง

คะแนน 96 - 130 คะแนน หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การแปลความหมายคะแนน ระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยปรับลดความถี่มาตราส่วน ประมาณค่า เป็น 5 ระดับ

ทั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบตามเกณฑ์ ดังนี้

$$\text{ระดับค่าเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

4.21 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตดีมาก

3.41 - 4.20 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตในระดับดี

2.61 - 3.40 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

1.81 - 2.60 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.80 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อยมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดทำร่างการวิจัย เพื่อขอรับการพิจารณาทางด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี

2. ประชุมคณะทำงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลพร้อมแจกแบบสอบถามอธิบายขั้นตอนการเก็บข้อมูล

3. คณะทำงานลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยอ่านให้ฟังแล้วให้กลุ่มตัวอย่างประเมินคำตอบด้วยตนเอง

4. กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรับแบบสอบถามคืน โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อขอรับคืนที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งของอำเภอเลาขวัญด้วยตนเอง

5. ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถาม ได้คืนครบตามจำนวน 397 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. คุณภาพชีวิต 4 ด้าน ของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และ การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยสถิติ F-test และเมื่อพบความแตกต่างรายคู่ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) โดยวิธีของ Scheffe

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.70 มีอายุระหว่าง 46 - 55 ปี ร้อยละ 29.00 รองลงมาอายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 25.40 และอายุมากกว่า 55 ปี ร้อยละ 21.40 สถานภาพสมรส ร้อยละ 66.00 รองลงมาสถานภาพโสด ร้อยละ 18.40 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 12.30 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.80 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 21.40 และระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20.70 มีอาชีพเกษตรกร (ทำนาทำไร่ทำสวน) ร้อยละ 44.10 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.10 และมีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 7.60 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 47.10 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,001 บาท ร้อยละ 36.80 และมีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 25,000 บาท ร้อยละ 6.30 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน ร้อยละ 57.90 รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 22.70 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 - 2 คน ร้อยละ 19.40

ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย 3.56 รองลงมา ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 3.50 และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.43 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 3.35 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตของประชาชน	$\bar{X}$	S.D	แปลค่า
ด้านร่างกาย	3.35	0.49	ปานกลาง
ด้านจิตใจ	3.56	0.66	ดี
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.43	0.69	ดี
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.50	0.50	ดี
โดยภาพรวม	3.46	0.48	ดี

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญจังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ทำให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนสถานภาพสมรส และจำนวน

สมาชิกในครอบครัว ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
เพศ	.847		.034**	✓	
อายุ		4.470	.002**	✓	
สถานภาพสมรส		.865	.459		✓
ระดับการศึกษา		6.315	.001**	✓	
อาชีพ		3.689	.003**	✓	
รายได้ต่อเดือน		8.246	.001**	✓	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		.215	.806		✓

**p<.05

อภิปรายผล

การวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOLBREF-THAI) ซึ่งครอบคลุมคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า คุณภาพชีวิตในภาพรวมของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีคุณภาพชีวิตระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รายละเอียดรายด้าน ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านร่างกาย พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองพอใจกับการนอนหลับสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีและพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมาอยู่ในระดับดี ในขณะที่การมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวัน (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน) เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน การเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้มีความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาล ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตหรือการทำกิจกรรมประจำวันบ้างเล็กน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ผ่องศิริ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิต ภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านจิตใจ พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนรู้สึกพอใจในตนเอง รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย และมีสมาธิในการทำงาน รู้สึกพอใจมากที่สามารถทำอะไรๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน รู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุขความสงบ มีความหวัง) และไม่ได้รู้สึกไม่ดี เช่น เหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง หรือวิตกกังวล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อนรรฆ อีสเฮาะ

(2562) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในระดับดี กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจต่อชีวิตของตนเอง

3. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนพอใจกับการผู้กมิตรหรือเข้ากับคนอื่นพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ เนื่องจากสภาพการเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ เป็นสังคมชนบท ชุมชนขนาดเล็กจึงทำให้คนในชุมชนรู้จักมักคุ้นกัน มีมิตรช่วยเหลือเกื้อกูลและให้ความช่วยเหลือพึ่งพาทอดกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา การมีสัมพันธ์มิตรระหว่างครอบครัว ชุมชนเดียวกัน และต่างชุมชน จากกิจกรรมที่ชุมชนได้ทำร่วมกันเป็นการแสดงถึงการมีมิตรทางสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมจนนำมาซึ่งการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งในครอบครัวและชุมชนมีผลทำให้คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับดี

4. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เนื่องมาจากประชาชนชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดี สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขเมื่อเจ็บป่วยตามความจำเป็น ชุมชนมีสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ดีต่อสุขภาพ การคมนาคมมีความสะดวก และมีเงินหรือรายได้นำมาใช้จ่ายเพียงพอตามความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนรรฆ อีสเฮาะ (2562) ได้ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี เป็นอันดับแรก

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้นมีลักษณะของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประชาชนเพศชายมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ส่วนใหญ่ประชาชนมีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงานมีสุขภาพแข็งแรงไม่เป็นบุคคลที่เจ็บป่วยได้ง่ายกว่าบุคคลวัยอื่น ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช. และปริญญาตรี ก็จะมีโอกาสประกอบอาชีพที่สามารถหารายได้เพียงพอที่จะให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีสามารถแสวงหาสิ่งที่เป็นอำนวยความสะดวกหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์โดยไม่ต้องมีความวิตกกังวลในด้านอื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของปรานทิพย์ ภักดีศิริไพรัช (2559) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ อำเภอเกาะคำ จังหวัดลำปาง ศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน พบว่า ตัวแปรในด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม ส่วนปัจจัยสถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี สอดคล้องกับการศึกษาของศรีบุญ เย็นผาสุก และรุ่งภพ คงฤทธิ์ระจัน (2562) การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าปัจจัยด้านสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนรรฆ อีสเฮาะ (2559) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่าปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

สรุปผล

คุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ทำให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยควรมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในแต่ละด้านคือ ด้านร่างกายและด้านจิตใจ หน่วยงานภาครัฐควรที่เน้นในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเชิงรุกด้านสัมพันธภาพทางสังคมมีการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ หรือออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษานี้เป็นข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) หรือคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล (พชต.) นำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแนวทางการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน และปัจจัยอื่นๆ เพื่อหาวิธีการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
2. ควรศึกษาการดำเนินการแก้ไขคุณภาพชีวิตในทุกๆ ด้าน โดยกลไกพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) และระบบสุขภาพปฐมภูมิ เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. กรมสุขภาพจิต. *เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย 26 ตัวชี้วัด*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566, <https://dmh.go.th/test/download/view.asp?id=17>.
- ปัทมา ผ่องศิริ และคณะ. (2561). *คุณภาพชีวิตภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี*. วารสารเกื้อการุณย์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561.
- ปรางทิพย์ ภัคคีรีไพโรวัลย์. (2559). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผาอำเภอกาชา จังหวัดลำปาง*. (สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 : ตอนที่ 47 ก. (2550, 24 สิงหาคม). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 : ตอนพิเศษ 54 ง. (2561, 9 มีนาคม). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ.2561*.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. (2565, 1 พฤศจิกายน). *ประกาศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*.
- ศรัณยู เย็นผาสุก และรุ่งภพ คงฤทธิ์ระจัน (2562) *การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *คู่มือการบริหารจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)*.
- อนรรฆ อิสาธะ. (2562). *ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอกาชา จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- อรนิษฐ์ แสงทองสุข. (2562). *ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทยกรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี*. รายงานการวิจัย สาขาวิชาการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5thed.)*. New York : Harper Collins Publishers. (pp.202-204)
- Ferrans, C. E., & Powers, M. J. (1985). *Quality of life index: Development and psychometric properties*. *Advances in Nursing Science*, 8(1), 29 - 37.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Brothers.
- Sartorius, N. and Kuyken, W. (1994). *Translation of Health Status Instruments*. In : *Quality of Life*
- Taro Yamane. (1973). *Statistics : an introductory analysis*. New York : New York : Harper & Row.